

Első műszak

Egyre följebb lép a nap már,
 Megélenkül a vidék.
 Járda, utca. Gyárkapuknál
 Most érkezik meg a nép.
 Váltás. Jó az első műszak,
 S minden ilyen reggelen
 A lendület új traktort ad,
 Száz fényes traktort terem.
 Új épülettömbbé nőnek
 Mind a téglák és kövek.
 Országúton dübörögnek
 Teherkocsik, szekerek.
 Kémény füstje fel-felszökken,

Frissen, forrón száll megint.
 Szertefutó dróterekben
 Magas-feszültség kering.

Munkáját lelkesen végzi
 Az új műszak: drága, szép
 Hazám ifjú építői,
 Elvtársaim — hősi nép.
 Nép, akinek dalos ajka
 Zengi a tett himnuszát,
 S lép a kommunizmus-adta
 Magaslatokon még tovább!

Fordította SZILY ERNŐ

Évnyitó*

Szeptember 3-án, délelőtt két felvirágozott szekér haladt Algyő felől Szegedre. A lovakon csillogott az új szerszám, a szekerek is rangosak, frissen sárgára festve. Az első szekér végében az ülésekhez erősítve Lenin-kép pompázott, barna fakeretben, virágkoszorúval. A kép felett, fehér deszkalapon a nagy tanító szavait olvasták a járókelők: Tanulni, tanulni, tanulni.

Vasárnap volt, jobban ráérték az emberek, és így bőven akadt nézője a különös menetnek. „Nem lakodalom, az biztos, állapították meg egyhangúan a kíváncsiak. De akkor mi lehet?”

— Várostonézni jönnek a csoportbeliek — vetett véget a sok szóbeszédnek egy öreg néni, és a szekerek felé mutatott.

A szekerek oldalán valóban ott fehérlett a tábla, amelyen napnál világosabban bizonykodtak a kövér, fekete betűk, hogy a két módos jármű az „Új barázda” termelőcsoport tulajdona.

Kilenc óra felé járt az idő, de a szokatlan meleg már elöntötte a várost. A forróság szinte hullámszórt a sugárúton, s az aszfalt úgy süttött, mint a tüzes kemencefenék.

Az elülső szekér kocsisa, szélesvállú megtermett ember, levetette ünneplő fekete kabátját s csak úgy ingújjban biztatta a két fényes-szőrű pejket.

— Gyí te, hé! Megsülünk ebben a pokolkemencében. Ki a csoda látott ilyen megveszekedett meleget szeptemberben. No, hogy bírjátok, legények? — fordult a háta mögött rázkódó két fiúcskához. Azok nem feleltek.

— Itt nincs hűvös szél, hogy megnyitná a meleget — folytatta tovább. — Minden másképp van, mint a Barackoson. Node majd megszokjátok, — tette hozzá vigasztalóan, mert az egyik fiúcska szempillája szaporán megremeg.

A két fiú szótlanul ült egymás mellett. Egyforma növésű, tizenegy—tizenöt éves legénykéek lehettek, csak egyikük jóval erősebb, vállá-

* Regényrészlet.

sabb termetű. Kerek, piros arcán feszült a bőr, mint a dobon, s a szeme járása is eleven. A másik vékonyabb arcú, majdnem sápadt, nagy barna, árnyékos szemmel.

A két gyerek kíváncsian nézegetett jobbra-balra. Figyelték a várost, bámulták a számukra szokatlan világot. A hátsó szekérről áthallatszott a legények és lányok vidám dúdolása. Az ismerős hangokra fefigyelték. A frissen szárnyaló dallam az otthont juttatta eszükbe. A tanyát, ahol mostan olyan jóra fordult az élet. Ahol még a folyton panaszkodó öregek is mosolyognak, és arról beszélnek, hogy mi lesz holnap.

Holnap!

Mennyit beszélt nekik erről a káprázatos csodáról Gergely bácsi, ez a nagy erős ember, aki a lovakat hajtja. Ezért a holnapért hagyták el a tanyát is, az édes otthont.

Nemcsak magatokért mentek a városba, magyarázta Gergely bácsi még tegnap is. Mindannyiunkért teszitek, a csoportért, meg az egész népért. S ők elindultak. Ha Gergely bácsi mondja, akkor a világ végére is elmennének. Nincs még egy olyan okos ember, mint ő, még szereti is a csoportbelieket, mint a tulajdon családját.

A szekér közben széles utcába fordult, és megállt egy sárga, hatalmas épület előtt. Három sor ablaka fénylett a napsütésben, kapuja felett vörös és nemzeti zászlók ékeskedtek. A két fiú egyszerre olvasta a nagy, feketebetűs felírást az épület homlokzatán:

PETŐFI SÁNDOR ÁLTALÁNOS GIMNÁZIUM.

Egymásra néztek, félszeg mosolyra húzódott szájuk, azután kászolódni kezdtek a szekérről.

A csoportbeli szekerek híre pillanatok alatt felverte a gimnáziumot.

— Virágos szekéren jöttek a csoportbeliek — kiáltotta harsányan valaki. A hang szárnyalt a folyosón, és sorra bukkantak elő a kíváncsiak. Mire Gergely bácsiék a lépcsőházba értek, már száznál is többen álltak kétoldalt a korlátoknál. A hír az igazgatóhoz is eljutott. Mosolyogva jött az érkezők elé, üdvözlésre. Amint a némán álló, ünnepélyesen feszengő kis csoportot megpillantotta, szívében valami ismeretlen, boldogító érzés pezsdült. Hol a két fiúcskát nézte, hol a barnarasúlt lányok és legények arcába tekintett.

— Hát idetaláltak? — kérdezte végül halkán.

Senki nem felelt. Ő sem szólt többet, csak szemüvegét törülgette szaporán, csillogóra.

Egy pillanatig minden zaj elcsendesült. Megszűnt a lábak csoszogása, még a suttogás is elhalt a lármas diákszájakon. Súlyos, ünnepélyes csend nehezedett az épületre. A csoportbeliek mozdulatlanul álltak, némán figyelve az előttük kitért új világot. Ritkán adódik alkalom, hogy tanyasi ember ilyen hangulatba essék. Talán akkor álltak így, utójára a barackosiak, akkor figyelték ilyen kifényesedett szemmel, mikor Kiss Gergely hazajött a Szovjetunióból, a küldöttséggel. Akkor is ilyen új, egész valójukat felforgató érzés hullámszótt mindegyikükben, mikor a kolhozok csodáiról mesélt.

Gergely bácsi oldotta fel a mozdulatlanságot. Az igazgatóhoz lépett, és üdvözlésre nyújtotta kezét.

— Kiss Gergely vagyok, a barackosi Új barázda csoport elnöke. Az évnyitóra hoztuk két fiunkat. A csoport küldi őket, hogy ezután itt találjanak otthont. Addig, amíg újra haza nem kerülnek.

Az igazgató boldogan szorongatta a nagy, erős ember kezét. Csak akkor ütötte fel a fejét, mikor Kiss Gergely az utolsó mondatot kiejtette.

— Haza kerülnek? Hát ezt hogy gondolja, elvtárs?

A csoportelnök elmosolyodott.

— Hát úgy, hogy egyszer, ha már megszédtek magukat tudománnyal, visszajönnek a nép közé. A Csoportba, a falvakba, hogy segítsenek. Dudás Pista! Állj csak ide kisfiam, — szólt hirtelen a pirosarcú fiúcskához Kiss Gergely. — Ebből például állatorvos lesz, igazgató elvtárs. Még pedig nem is akármilyen. Az apja is úgy ért a jószághoz, hogy senki jobban. Ha kitanul a gyerek akkor nézzék meg az Új barázda állatait. Tudom, hogy örömük lesz benne. Még Rákosi elvtárs is összecsapja két kezét örömeiben, ha megtudja, mi van nálunk. Kovács Pali meg tanárnak készül — mutatott a másik barackosi fiúra. — Gondja lesz rá, hogy a maga fajta gyerekek ne maradjanak tudomány nélkül.

A körülállók szemében az öröm fénye bújkált, ahogy Kiss Gergely beszédét hallgatták. A csoportbeliek büszkén néztek elnökük kemény, barna arcába. Szerették, és határtalanul bíztak benne, mióta kivette őket a gondból, és összehozta a csoportot.

Az igazgató nem tudott eltelni a csoportbeliek látásával. Csodálta a derűt, erőt és bizakodást, mely az egyszerű emberekből áradt. Láttott ő ezeőtt is parasztembert éppen eleget, hisz maga is a falun nevelkedett. Csakhogy azok nem ilyen boldogan mosolygó emberek voltak, kiknek látása most lenyűgözte őt magát és a diákokat is. Kiss Gergely felfogta tekintetét, és a csoportbeliekre mutatva ismét megszóli.

— Olyanok vagyunk mi a tanyán, mint egy nagy család. Együtt tartunk munkában, gondban, mióta a csoport megalkult. Azt is közösen határoztuk el, hogy a gyerekek tanuljanak. Gondoltuk, bekísérjük őket az ünnepéyre. Tudja, igazgató elvtárs, az ünnep akkor igazi ünnep, ha együtt van a család. A többiek most otthon várkoznak, várják a hírt, milyen volt az évnyitó, hogy fogadták a gyerekeket. Tudom, meg sem állnak százig a kérdésekkel. A mi tanyánkról még nem tanult senki. Ott mindenki fia cseléd volt, az is maradt a régi időben. Ezért olyan nagy ünnep ez a mai nap.

A feszült hangulat ekkor már feloldódott. A vidám diákhad nem bírta soká a némaságot. Zajos, eleven gyűrűként vették körül a csoportbelieket. Az összetartozás, közös sors és cél tudata megnyitotta szájukat, és patakként csordogált a szapora beszéd. Kiss Gergely otthonosan mozgott a sokadalomban. Látszott, hogy megszokta a járást az emberek között. Mindenkihez volt mondanivalója, kinek komolyan, kinek tréfásan felelt, de a diákok figyelmesen hallgatták minden szavát.

— Csak becsüljétek meg egymást, — mondta többször is a körülötte állóknak. — Tartsatok össze, mert ebben rejlik a magunkfajta ember ereje.

A legfelső lépcsőn két felsős állt egymásbakerülve. Az egyik erős, szélesvállú, barnaarcú. Mélyenülő szemében a nyugtalanság parazsa tüzelt, hatalmas ínas kezével bronzként szorította a korlátot.

— Tetszik nekem ez az elnök — szólt társához elgondolkozva. Szemét nem vette le Kiss Gergelyről egy pillanatra sem.

A másik nem felelt. Értelemes kék szemét egészen lekötötték a látnivalók. Dombóru homlokán töprengve futottak össze az alig látható ráncok, csak szája mosolygott meglepégedetten. Ő is Kiss Gergelyt nézte,

Szeme előtt elmosódott a tömeg, nem látott semmit, csak az elnök nyugodt, bizakodó szemét. Olyan, min apám volt régebben, — gondolta, s képzeletében megjelent a mindszentí kubikus görnyedt, megviselt alakja. Az apjáié, akit a múltban összetörtek, ide-oda hánytak, de aki most öregségére mégis szépnek találja az életet. „Nem hiába harcoltunk“, mondja mindig, ha valami újabb eredményről beszélnek neki.

— Te is őt nézed, Laci? — kérdezte szomszédja kis szünet után.

Laci barátja arcába nézett.

Azután elindult a lépcsőn, s a zsibongó dákhad közepébe fura-
kodott. Állt néhány pillanatig, és tekintetét végighordozta társain. Sze-
me előtt sorra elvonultak a kipirult, vidám diákarcok, az ismerősök és az
újak is. Körülfolyta a beszéd zsongása, az örömteli hangok áradata. Szőke,
barnafejű legények tolongtak az egyre növekvő tömegben, izgatottan várva
az évnytőt. Hol innen, hol onnan szakadt fel a boldog kiáltás, ahogy
két régi barát egymásra talált. A fiúkon feszült az új ruha, s ha nem
új, akkor is meglátszott mindegyiken a gondos anyák kezenyoma. Laci
nézte, egyre növekvő lelkesedéssel figyelve, hogy gyarapodik a fényes-
csizmás, sárga-feketeszipós, rövidnadrágos, pantallós legénykék serege,
szemükbe a lelkesedés tűzével s a munkakedvvel. Érezte, hogy rend-
kívüli esemény szemtanuja. Láta, ahogy a nép, a hatalmas bővizű fo-
lyó megnyitotta szilipeit az iskola felé. Áradt a gyárak, falvak, tanyák
ifjú csapata, hogy megszállja, örökre birtokba vegye az iskolapadokat.
Hirtelen úgy érezte, hogy hatalmasra nő az iskola. Vastag falai kitá-
rulnak, s nagy térségeit friss, üde levegő tölti meg, napfényes, erős
áramlat, mely frisebb mozgásra kényszeríti a vért, és zizegve söpör vé-
gig a folyosók megkopott kövén.

Nagyszerű feladat vár az iskolára — gondolta hirtelen elkomo-
lyodva. Ekkor valaki vállára tette kezét. Az igazgató állott mellette Kis
Gergelyék felé mutatva.

Tamási, itt vannak az új barátaink, fogadjátok őket, beszélgesse-
tek velük. Biztosan lesz kérdeznivalójuk bőven.

A két fiú először zavartan figyelte a negyediket. Azután bá-
tortalanul keztenyujtottak neki.

— Ne féljeteK, nem lesz itt semmi baj — kezdte a beszélgetést
Tamási Laci, hol egyik, hol másik fiú arcát fürkészte.

„Derék fiúknak látszanak“ — gondolta hosszas vizsgálódás után
—, „ezekkel könnyen megy majd a munka“. — Tekintetével barátját ke-
reste. Szerette volna közölni eddigi észrevételeit.

— Karcsi — kiáltotta többször is, de nem kapott választ.

Kiss Gergely fordult most hozzá.

— Csak aztán vigyázzanak ám, öcsém, a két fiúra. Azt szeretném
hogy otthona legyen az iskola a gyerekeinknek, ahogy meleg fészek
lett az egész ország annak, aki dolgozik. Még a tanulásban is segítsék
őket. Lehet, nehéz lesz nekik eleinte.

Laciban az elnök szavaira túlbuzgott a lelkesedés.

— Sose tessék félni, majd a barátommal vigyázunk rájuk. Kü-
lönben is úgy látom, hogy megy itt az idén minden, mint a karika-
csapás.

Karcsi ekkor már a közelben tartózkodott, és megütötték fülét
barátja utolsó szavai.

A hatalmas, csontos fiú megállt egy pillanatra. Felemelte fejét,
és barátja felé nézett. Nyugtalan tekintetén árnyékként suhant át
a bosszankodás.

„Laci megint elvetette a súlykot. Újra lángol, lelkesedik. És azután? Ellobban a láng, és nem marad a helyén semmi.“ Ezeket gondolta Karcsi, miközben barátja mámorosan csillogó szemeit nézte.

Hozzá akart lépni, hogy beszélgessenek, de szeme hirtelen egy kirívó csoportra tévedt. Négy tarka-barka ruhás, fénylő frizurás diák csoportosult egy bundáshajú, görnyedthátú fiú körül. A fiú bő kabátot viselt, óriás zsebekkel, és két kezét a fenekében zsebekbe sülyesztette. Arcára fensőbbeséges kifejezést erőltetett. Egyenesvonalú száját keményen összeszorítva tartotta, csak szögleitei görbületek lefelé gúnyosan, lenézően. Összehúzódott szeméből a gonoszság és a megvetés sugárzott s csak kevés értelem. Barátai alázatos kutyatekintettel figyelték mozdulatait. Úgy vették körül a fiút, mint a császárt udvaroncái. Lesték mozdulatait, majmolták tartását és arckifejezését.

Karcsi egyszerre nevetségesnek és gyűlöletesnek találta a csoportot.

„A merészek újra együtt vannak, mint tavaly. Úgy látszik Hanák nimbuszát még nem sikerült megtépázni“. Így szövődtek Karcsi gondolatai, ahogy a furcsán öltözött diákokat nézte.

Kicsit közelebb iparkodott hozzájuk, hogy foylolt beszédükből valamit hallhasson. A csoportbeliekről suttoghattak, mert tekintetüket állandóan Kiss Gergelyék felé vetették. Egyetlen mondatfoszlány jutott el mindössze Karcsi füléig. Hanák suttogta:

— Ne gondoljátok, hogy mi „nem szólunk bele abba, ami itt történik...“

Hirtelen elnyelte a mondat végét, mert észrevette a közeledő Karcsit. Egyszeribe egész magatartása megváltozott. Csupa mosoly, csupa kedvesség lett Hanák, ahogy kezét nyújtott.

— Szervusz Karcsikám! Üdvözöllek! Micsoda öröm, hogy látlak!

Karcsi minden lelkesedés nélkül válaszolt a viharos üdvözlésre. Sikosnak, undorítónak érezte Hanák szorítását, és hamarosan kiszabadította kezét.

„Milyen képmutató, — gondolta, otthagya Hanákot. — Bezzeg nyolc évvel ezelőtt a köszönésüket sem fogadta, mikor Lacival kopot-tan, szegényesen idejöttünk. Nem akart melléműlni, mert az én apám csak kőművesegéd volt.“

Laci eközben észrevette barátját, és hozzá sietett.

— Csodálatos két fiú, ha látnád. Gyere gyorsan, öröm beszélni velük. Meg a többiek is, nézd csak. Soha nem volt ilyen boldog napom.

— Csak meg ne árison az újjongás — vágott szavába barátja higgadtan.

— Miért? Ezek a fiúk üzemekből és a csoportokból jöttek. Meglátod, milyen más lesz az idén minden. Te nem is örülsz neki?

— Nagyon örülök — válaszolt Karcsi határozottan. Aztán Hanák felé biccentett fejével. — De ezek nem onnan jöttek, és te ezeket nem is veszed figyelembe?

A ficsurok láttán Laci is csendesebb lett egy kicsit. Egy pillanattig szótlán nézték egymást.

— Harcolni kell itt, Laci, az első pillanattól kezdve, nehogy beletúrjon a konda a szépen zödelő vetésbe. Így mondják ezt mifelénk, barátom.

Laci nyugodtan válaszolt.

— Azért van a DISZ, hogy ne történhessen hiba. A DISZ-t kell erőssé tenni, és ebben a munkában nekünk is részt kell vennünk.

Nyolc éve vagyunk együtt, Karcsi. Tedd most féltre a kétségeidet, fogjunk össze, hiszen egyet akarunk.

— Csak az utat keressük különbözőképpen, mely a célhoz vezet — felelte Karcsi, barátja lelkesedésére kötekedve.

Laci kissé elszontyolodva nézett Karcsi szemébe, azután előmlött arcán a mosoly. A hatalmas fiú karjába fűzte kezét, és elindultak Kiss Gergely felé.

— Itt a barátom, Orosz Károly — mutatta be a csoport elnökének Karcsit. Majd mi vigyázunk a fiukra, tessék csak nyugodt lenni.

— Köszönöm elvtársak — mondta Kis Gergely mélyen a szemükbe nézve. — Viseljék gondjukat, nagy érték ez mind a kettő: munkásemberek gyermekei.

— Ők karonfogták a két kisdiaókot. Vezették a folyosón, osztályokon keresztül, ki a tágas udvarra, ahol vidáman pattogott a röplabda a háló felett, majd vissza az épületbe. Az emeleti ablakból megmutatták a közelben lévő diákothont is. Ekkor megszólalt a csengő. A hatalmas áradat megindult a díszterem vaskos kétszárnyas ajtaja felé.

KÉKESDI GYULA

Lódi Ferenc

Levél Illyés Gyulához

Az ifjúság nézd, mindig hetyke volt,
az évek száma nálam is húszon,
de nem felejttem soha azt a kort,
s hogy honnét jöttem: örökké tudom.
Nem mondom el az életem Neked,
sok éve annak: kövesül a mult,
s e nemzedék őszintén emberebb:
boldog jövőnk sok éve lángragyúlt.
Nem cincogás az én szavam se már,
se nem patak, mely féllénken csobog.
Népem szavával — érzem — tengerár
morajlik, zúg, mikor tollat fogok.
Tüzes riadót kell itt fújni ma,
nem állhatunk meg, félút a halál.
Hát mért nem serkent harcra Korea
s a cél, amelyért népünk sikraszáll.
E nemzedék tanulni jönne még
mesterfogást az ízes szó terén...
Sürgős idő az, mely toppant feléd:
harc szebb világért: ez a költemény!
Nem frissült még az ezredéveken,
miként ma frissül, lám, a vén világ.

Teremtőkéztől termőföld terem
jóvá tenni a százados hibát.
Egész hazámban hű a tisztelet,
hogy negyvennégyig küzdöttél, de
mondd,
hogy értsük most a tétlenségedet,
most, most, mikor szép, országos a
gond
előbbre vinni ezt a kis hazát,
s nem szóbeszéddel tenni érte csak,
mert bélyeget süt arra majd a vád,
ki harciorunktól messzi elmarad.
Kimondtam hát, mi nyomta
szívemet,
nem hetykeség fűtötte át szavam.
Az szólhat így, ki tisztel és szeret,
ki tanulna még tőled boldogan.
Én itt lakom a határhoz közel,
és őrszem vagyok a béke felett.
A kombinátról vörös fény lövell,
éjfél körül jár: üdvözöl Szeged.